

ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК

ОПШТИ ЦИЉ/ЕВИ:

- Овладавање свим важним законитостима српског књижевног језика;
- Развијање способности ученика за правилно усмено и писмено изражавање;
- Подстицање и продубљивање интересовања ученика за проширивањем знања о српском језику;
- Развијање љубави и свијести о важности његовања српског језика;
- Развијање способности истраживачког учења и критичког мишљења;
- Стварање, развој и подстицање способности за кориштење различитих извора информација, знања и истраживачких вјештина, те оспособљавање ученика за самосталан и тимски рад.

ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ:

- Развијање смисла и способности за правилно, систематично и увјерљиво усмено и писмено изражавање;
- Упознавање граматике и правописа у складу са захтјевима редовног наставног програма српског језика;
- Усвајање језичких правила кроз типичне и нетипичне примјере у говору и писању;
- Развијање и приближавање свакодневног говора српском књижевном језику;
- Разумијевање свих важних законитости српског књижевног језика;
- Развијање љубави према српском језику кроз његово упознавање;
- Подстицање интересовања о развоју језика кроз упознавање са заборављеним и страним ријечима у српском језику.

РАЗРЕД: ШЕСТИ

СЕДМИЧНИ БРОЈ ЧАСОВА: 1

ГОДИШЊИ БРОЈ ЧАСОВА: 30

Исходи учења	Садржаји програма / појмови	Примјена наученог
<p>Ученик:</p> <ul style="list-style-type: none">• Добро познаје садржаје граматике и правописа који су програмска обавеза од 1. до 5. разреда• Самостално анализира реченице из текста у складу с постављеним захтјевима• Вјешто употребљава знања о реченици и конгруенцији реченичних чланова• Вјешто употребљава знања о падежима• Примјењује научена правила на нивоу аутоматизације• Уочава и анализира репрезентативне примјере из граматике и правописа• Употребљава различите облике изражавања уз могућност уношења елемената оригиналности• Потпуно самостално се служи текстом као извором информација, доживљаја и вриједности• Критички промишља о књизи, ликовима и њиховим поступцима• Разумије појмове из теорије књижевности који су програмска	<ul style="list-style-type: none">- Подјела реченице по значењу и саставу; Субјекат и предикат као главни реченични чланови;- Служба ријечи у реченици (шире знање);- Правопис: управни неуправни говор, велико слово;- Локални говори и књижевни стандард;- Значење и употреба падежа (проширивање знања о генитиву, падежи за означавање мјеста: генитив, акузатив, инструментал и лкоатив);- Значење и употреба падежа (како разликовати датив од локатива, номинатив од акузатива);- Промјена именских ријечи (слагање у роду, броју и падежу);- Конгруенција главних реченичних чланова у роду, броју и лицу;- Ученике упознати са личним и неличним глаголским облицима;- Стилске фигуре (рад на одабраним одломцима из поезије);- Ко је приповједач, а ко писац; ко је пјесник, ако лирски субјекат?- Облици казивања: приповиједање,	<ul style="list-style-type: none">• Корелација са свим редовним школским наставним предметима.• У свакодневним животним ситуацијама (у школи, послу, спорту, слободном времену).• Развијање интересовања за његовање и очување српског језика.• У свакодневном животу показује језичку писменост.• Развијање интересовања за умјетност.• Развијање љубави према свим врстама умјетности.

<p>обавеза додатне наставе</p> <ul style="list-style-type: none"> • Упореджује вриједности порука појединих књижевних дјела • Посједује развијен сензибилитет за доживљај и изражавање доживљаја на начин који има елементе оригиналности (избор ријечи, утисци) • Вјешто врши избор и употребљава ријечи у говору и писању • Примјењује језичку правописну норму у формалном и неформалном писању 	<p>дескрипција, унутрашњи монолог, дијалог;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Тумачење сценског дјела; - Сценско извођење драмског дјела. 	
--	--	--

РАЗРЕД: СЕДМИ РАЗРЕД
СЕДМИЧНИ БРОЈ ЧАСОВА: 1
ГОДИШЊИ БРОЈ ЧАСОВА: 30

Исходи учења	Садржаји програма / појмови	Примјена наученог
<p>Ученик:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Добро познаје садржаја граматике и правописа који су програмска обавеза од 1. до 6. разреда • Вјешто употребљава знања о творби ријечи и гласовним пројенама • Разликује промјенљивост и непромјенљивост ријечи у сложеним примјерима; • Разликује просте ријечи од твореница у сложеним примјерима 	<ul style="list-style-type: none"> – Творба ријечи, специфичности и недоумице; – Гласовне промјене, рад на примјерима који имају више гласовних промјена ; – Употреба туђица, за и против; – Понављање именичких и придјевских замјеница, разликовање ; – Хронолошко и ретроспективно препричавање (сложенији 	<ul style="list-style-type: none"> • У свакодневном животу показује језичку писменост. • У свакодневном животу разумије важност употребе ријечи из српског језика инсистирајући на што мањој употреби туђица. • Развијање интересовања за

<ul style="list-style-type: none"> • Издваја дијелове ријечи у вези са облицима ријечи (граматичку основу и граматички наставак) у сложеним примјерима; • Одређује творбену основу и творбени наставак на сложеним примјерима • Према задатом моделу може да гради нове ријечи • Разликује творбени и граматички наставак у сложенијим примјерима • Вјешто примјењује знања о правилима гласовних промјена • Примјењује гласовне промјене на сложеним примјерима у вези са књижевнојезичком нормом • Уочава одступања од гласовних промјена на сложеним примјерима • Доследно примјењује правописну норму • Вјешто примјењује знања о правилима писања нормативних и ненормативних облика ријечи са правилима о гласовним промјенама • Вјешто примјењује знања о правописним правилима • Образлаже свој став о тексту • Јасно исказује своје мишљење поштујући језичку норму • Развија критичко мишљење и формира ставове • Развија стваралачку 	<p>примјери);</p> <ul style="list-style-type: none"> – Изражајно читање и казивање; – Приказ прочитане књиге ван школског програма; – Понављање падежа. 	<p>умјетност.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Развијање љубави према свим врстама умјетности.
---	--	---

способност • Примјењује облике казивања са статичким и динамичким мотивима • Примјењује научена правила на нивоу аутоматизације		

РАЗРЕД: **ОСМИ РАЗРЕД**

СЕДМИЧНИ БРОЈ ЧАСОВА: **1**

ГОДИШЊИ БРОЈ ЧАСОВА: **30**

Исходи учења	Садржаји програма / појмови	Примјена наученог
Ученик: <ul style="list-style-type: none"> Добро познаје садржаја граматике и правописа који су програмска обавеза од 1. до 7. разреда Вјешто употребљава знања о промјенљивим и непромјенљивим ријечима Вјешто употребљава знања о значењу и употреби падежа Вјешто употребљава знања о синтакси Анализира реченице грађене по сложенијим моделима Разликује зависне и независне синтагме на слођенијим примјерима Вјешто примјењује знања о особинама зависних и независних реченица Уочава разлику између 	<ul style="list-style-type: none"> Грамматичке категорије промјенљивих ријечи ; Значење и употреба падежа: грамматички логички субјекат ; Врсте предиката, глаголски и именски ; прости и сложени; Значење генитива и акузатива (ближи и даљи објекат) ; Синтагме, именичке, придјевске, прилошке и глаголске, главна ријеч у синтагми; Врсте зависних везника, препознавање зависних реченица; Уочавање различитих напоредних односа међу независним реченицама; Разликовање независне од зависне 	<ul style="list-style-type: none"> У свакодневном животу показује језичку писменост. Развијање интересовања за умјетност. Развијање љубави према свим врстама умјетности.

<p>зависне и независне синтагме на сложеним примјерима</p> <ul style="list-style-type: none"> • Уочава функцију синтагме у реченици на сложеним примјерима • Препознаје независносложене реченице и зависносложене реченице на сложеним примјерима • Примјењује научена правила на нивоу аутоматизације • Вјешто примјењује различите облике казивања у писаном изражавању • Вјешто примјењује до сада усвојене правописне норме • Критички размишља изводећи аргументе за своје тврдње • Критички промишља о различитим проблемима на основу текстова из дневне штампе или других неформалних текстова уз граматичку анализу • Има развијен рјечник на вишем нивоу основношколског узраста • Правописно и граматички тачно пише све облике писмених задатака • Познаје основе умјетности лијепог писања, калиграфије 	<p>реченице ;</p> <ul style="list-style-type: none"> – Правопис – језичке недоумице; – Анализа новинских чланака и образлагање употребе глаголских облика које у њима пронађете; – Час креативног писања; – Калиграфија. 	
---	--	--

РАЗРЕД: ДЕВЕТИ РАЗРЕД
 СЕДМИЧНИ БРОЈ ЧАСОВА: 1
 ГОДИШЊИ БРОЈ ЧАСОВА: 30

Исходи учења	Садржаји програма / појмови	Примјена научног
<p>Ученик:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Добро познаје садржаја граматике и правописа који су програмска обавеза од 1. до 8. разреда • Анализира реченице грађене по сложеним моделима • Вјешто примјењује знања о функцијама и значењима падежа у српском језику • Вјешто примјењује знања о врстама творбе ријечи у корелацији са гласовним примјенама • Вјешто примјењује знања о дијалектима српског језика на примјерима различитих текстова • Разумије појмове из теорије књижевности који су програмска обавеза додатне наставе • Примјењује научена правила на нивоу аутоматизације 	<ul style="list-style-type: none"> – Промјенљиве и непромјенљиве врсте ријечи; – Служба ријечи у реченици; – Функције и значења падежа; – Творба ријечи (врсте) у корелацији са гласовним промјенама; – Развој српског језика; – Дијалекти српског језика; – Познавање књижевних термина и употреба истих у књижевним дјелима. 	<ul style="list-style-type: none"> • У свакодневном животу показује језичку писменост. • Развијање интересовања за умјетност. • Ученици разликују књижевне и некњижевне говоре у свакодневном животу. • Развијање љубави према свим врстама умјетности.

ДИДАКТИЧА УПУТСТВА И ПРЕПОРУКЕ

Додатна настава је посебан облик наставе у току редовног школовања за ону групу ученика који су овладали очекиваним исходима у настави одређеног наставног предмета с циљем обогаћивања и проширивања знања. Намијењена је ученицима са израженим способностима учења, интересовањима и склоностима за поједине наставне предмете, а у односу на наставне програме редовне наставе.

Ученици похађају **додатну наставу из српског језика** у складу са својим интересовањима, а реализација програмских садржаја је предвиђена током једног наставног часа седмично или 30 часова годишње. Наставнику је остављена слобода да планирањем, како глобалним, тако и оперативним, овај облик наставе што више усклади и примјери интересовањима и способностима ученика. Фонд часова за поједину наставну тему одредиће сам наставник, као и динамику реализације. Редослијед којим су наведене теме, као и садржаји програма у оквиру одређене теме, не подразумијева обавезу наставника да на исти начин организује додатну наставу. Додатном наставом се настоји омогућити сваком ученику потпунији развој у складу са његовим индивидуалним способностима и интересовањима. Овај вид наставе своје упориште налази у дидактичким принципима индивидуализације и диференцијације.

Програм додатне наставе српског језика осмишљен је са циљем да се ученици додатно упознају (прошире знања) са језичким правилима српског књижевног језика и да свој свакодневни говор у што већој мјери приближе књижевном језику, те да кроз примјену језичких правила српског књижевног језика утичу на људе из свог окружења и њихов говор. Програмски садржаји додатне наставе српског језика дијелом прате и у неким сегментима проширују наставни програм српског језика за пети разред. Уколико су ученици на часовима редовне наставе овладали очекиваним исходима учења и савладали одређене садржаје који су понуђени и у програму додатне наставе, у таквим ситуацијама наставник ће се више базирати на употребну вриједности стечених знања. У складу с тим, организоваће час/наставу са што више практичних ситуација у којима ће ученици на различите начине показати/демонстрирати стечена знања.

Додатну наставу је потребно реализовати на што занимљивији и креативнији начин уз употребу адекватних примјера кроз које би ученици препознали гдје најчешће гријеше у говору и писању, те свјесно вршили корекцију свог свакодневног говора. У складу са напријед наведеним, да су у основи додатне наставе дидактички принципи диференцијације и индивидуализације, то подразумијева диференцијацију и индивидуализацију, како извора учења, тако и начина презентовања научног. Ученицима треба омогућити да на различите начине покажу шта знају, умију и разумију. Додатна настава је облик непосредног рада с ученицима који то неминовно треба да омогући. Ученици се могу упућивати на различите изворе знања (уџбеници, рјечници, документарне емисије, књижевна дјела, старији чланови породице...), док прикупљене информације могу презентовати путем различитих дидактичких материјала и помагала (читалачки дневници, панои, портфолио, презентације, „lap book”...), како у штампаној тако и у дигитализованој форми.

Приликом реализације програма додатне наставе српског језика наставник може и треба да води рачуна о следећем:

- Потребно је ученике упознати да у свакодневном окружењу, у штампаним и електронским медијима, постоје одређена одступања од српског књижевног језика, те их и због тога, кроз типичне примјере, упознати са правилним облицима у српском језику.
- Посебну пажњу посветити писању ријечце НЕ, те указивати на правила, али и грешке у писању. Код ученика развијати способности да разликују именице, глаголе и придјеве, као и функцију проклитике коју обавља ријечца НЕ у говору (неакцентована ријечца НЕ привидно се стапа са акцентованом ријечју која долази после ње, а често се пише на погрешан начин).
- Представити везу између екавског и ијекавског изговора, те писању ијекавских рефлекса некадашњег вокала **јат**: ИЈЕ, ЈЕ, Е и И, како би на што лакши начин ученици препознали исправну варијанту писања и написане ријечи (али и говора), у ситуацијама које то захтјевају.
- Ученике увести у правила употребе сугласника Ј у придјевима који су изведени од именице са сугласником Ј, као и основама јотовања, поготово у примјерима са ИЈЕ и ЈЕ (нпр. млијeko – мљекара).
- Писање суперлатива придјева је честа грешка код ученика, поготово у случајевима када придјев почиње сугласником Ј.
- У редовном програму предвиђено је да се садржаји писања географских појмова представљају кроз примјере из Републике Српске, док је у додатној настави пожељно упознати ученике са типичним примјерима вишечланих појмова и ван Републике Српске.
- У оквиру граматике ученици уче о промјенљивим врстама ријечи, али је пожељно упознати ученике и са непромјенљивим врстама ријечи (на нивоу препознавања типичних примјера), те њиховим основама, које ће се детаљније обрађивати у шестом разреду.
- Подстицати ученике да исправно користе управни и неуправни говор (и пишу), те их упознавати са ситуацијама када је у свакодневним приликама неопходно да се туђе ријечи преносе као управни говор тј. да се правилно цитирају и записују.

Ученицима је потребно приближити књижевност и књижевно изражавање како би на тај начин да обогатили свој вокабулар, те стекли сазнања о елементима филмске умјетности (режисер, продуцент, глумци, франшизе, серијали...), као и упознавање са старим и заборављеним ријечима у српском језику, које су временом заборављене и замијењене новим ријечима. Такође ученици треба да се упознају са страним ријечима које су се одомаћиле у српском језику, као и разлозима зашто су ријечи из појединих језика посебно заступљене у нашем језику. Приликом проучавања страних ријечи ученици могу да истраже (и забиљеже) и ријечи из српског језика које су се одомаћиле у страним језицима. Кроз креирање, рјешавање и откривање ребуса и анаграма код ученика је потребно развијати креативност, маштовитост, заинтересованост ка упознавању српског језика и његовим специфичностима, али развијати и критичко мишљење.

При реализацији додатне наставе пожељно је да наставник код ученика развија

интересовање за прикупљање информација кроз истраживачке задатке како би ученици формирали позитиван став према стицању знања, вјештина и навика и препознали важност коришћења усвојених информација у личном развоју сваког појединца.

Приликом планирања наставног процеса препоручује се да акценат буде на примјени савремених модела наставе који у свом основу подстичу: искуствено, истраживачко и интерактивно учење, индивидуализовану, еглемпларну, пројектну и проблемску наставу, а све са циљем развијања функционалних знања, вјештина и способности ученика.

Пожељно је примјењивати наставне методе и технике које омогућавају посматрање, примјену научених правописних, граматичких и језичких правила српског језика, уочавање, праћење и биљежење прикупљених података и резултата истраживања, те примјену електронских медија и садржаја у дигитализованој форми. Кроз додатну наставу, код ученика треба плански и систематично развијати способности и вјештине кориштења различитих извора информација те њихово критичко вредновање.